

Gaál Zöld Ágnes

A Kokas-pedagógia nyomában

Mielőtt bevezetném a kedves olvasót a Kokas-pedagógia izgalmas világába, szeretném először azt a csodálatos zenepedagógust bemutatni, akinek köszönhetően létrejött a Kokas-módszer/pedagógia.

Kokas Klára (1929–2010) 20. századi magyar zenepedagógus, pszichológus, Kodály Zoltán tanítványa volt. Nagyra becsülte Kodály Zoltán munkásságát, a Kodály-módszert, amely őt is végigkísérte életútján. Kísérletekkel bizonyította a zenei transzferhatást. Foglalkozott kisebb, nagyobb gyermekekkel, felnőttekkel, sőt fogyatékkal élőkkel és hátrányos helyzetű személyekkel is. Ezen tapasztalások alapján forrta ki magát módszere: a Kokas-pedagógia. Az ő nevéhez fűződnek például a kendőlengetős koncertek, ahol a közönség nem tapsal, hanem kendő lengetésével díjazza az előadást. Számtalan alkalommal járt külföldön, ahol örömmel terjesztette a Kodály-módszert, valamint saját pedagógiai látókörét szélesítette. Nagyon sok publikáció, cikk, könyv, interjú, DVD-felvétel fűződik a nevéhez.

1. kép: Kokas Klára
Forrás: kokas.hu

Kezdő Kokas-foglalkozásvezetőként megtiszteltetés számomra, hogy írhatok erről a csodálatos pedagógiáról. Azok közé a pedagógusok közé tartozom, akik nem elégednek meg azzal a tudással, amelyet egyetemi éveik alatt szívtak magukba. Szeretek új módszereket, változatos

látásmódokat megismerni. Zenepedagógusként nagyra becsülöm Kodály Zoltán munkásságát, aki saját módszerével beírta magát a történelembe, nemcsak Magyarországon belül, hanem nemzetközi viszonylatban is.

2024 szeptemberében alapítottam meg a dunaszerdahelyi Csaplár Benedek VMK égisze alatt működő Zengő Tanodát, amely arra hivatott, hogy maga köré gyűjtse a zenére fogékony dunaszerdahelyi és környékbeli gyermekeket. Ide tartozik egy gyermek- és kamaszkórus, mivel szívügyemnek tartom a kóruséneklést. Gyermekkorom óta különféle kórusokban fordultam meg, az egyetem elvégzése után pedig volt lehetőségem évekig felnőtt- és gyermekkórusokkal is együtt dolgozni, tehát egyértelmű volt számomra, hogy a Zengő Tanoda szerves részét fogja képezni a kóruséneklés. 2024 nyarán végeztem el a Ringató módszertani tanfolyamot, melynek köszönhetően az óvodáskor előtti korosztállyal is foglalkozom a Ringatónak és a Cseperedő programnak köszönhetően. 2025 szeptemberétől egyfajta hidat képezve a Ringató és a gyermekkórusok között zeneovis foglalkozásokat is kínálok a Ringatót már elhagyó apróságoknak.

A Ringató és az énekkarok mellett szerettem volna egy olyan zenés foglalkozással bővíteni a szakmai tudásomat, amely túlmutat eddigi tanulmányaimon. A Szlovákiában kevésbé ismert Kokas-módszerre egyik kedves zenepedagógus ismerősöm, Hanza Rolanda bejegyzései által figyeltem fel. Elkezdtem kutakodni, információkat gyűjteni, vajon mit is jelenthet a Kokas-pedagógia. Édesanyámmal (aki azóta szintén elvégezte a tanfolyamokat) indultunk el ezen az izgalmas utazáson.

Kokas Klára sajnos 2010 óta nincs már közöttünk, ám kedves barátai, munkatársai, volt tanítványai híven őrzik az emlékét, hagyatékát, és okítják a jövőbeli foglalkozásvezetőket. Így kerültünk mi is Budapestre, ahol két tanfolyamot végeztünk el: egy kezdő és haladó képzést, amely körülbelül 10-12 hónapot foglalt magába. Elmondhatom, hogy számos olyan tudás és tapasztalás birtokába jutottam a tanfolyamok által, amelyek nemcsak a személyiségemen, hanem a gyerekekhez való viszonyomon is sokat változtatott.

Kokas-kódex

Kokas Klára munkatársainak, barátainak és volt tanítványainak köszönhetően tovább él Kokas Klára tanítása, számos publikáció, legyen szó videóról, interjúról vagy Kokas Klára könyveiről. A tanfolyamokon számos publikációjával találkoztam, továbbá olyan vendégelőadókkal, akik évtizedekig dolgoztak együtt Klári nénivel. Tanfolyamvezetőnk, Németh Anikó, aki szintén személyesen ismerhette Kokas Klárát, bőséges és változatos tudással látott el bennünket a tanfolyamok során.

2. kép Kokas-foglalkozás *Forrás: kokas.hu*

Annak érdekében, hogy a Kedves Olvasók betekintést nyerjenek a Kokas-pedagógiába, a Kokas-kódexet hívom segítségül, melyet a Kokas Klára Agapé Zene-Életöröm Alapítvány Kuratóriuma és a Kokas Klára Alapítvány alkotott meg a Kokas-módszer tisztaságának védelmében. A Kokas-kódex teljes terjedelmében elérhető a következő linken: [KOKAS-KÓDEX.pdf](#)

A kódex egy Kokas-idézetrel indul, amely sok mindent elárul Kokas Klára személyéről, pedagógiájáról: „Aki lehajol a gyerekekhez, görbén marad. Aki közéjük telepszik, a szemükbe nézhet” (Kokas, 1998, 14). A Kokas-pedagógia nemcsak gyermek-, hanem emberközpontú. Kokas Klára tisztelte, szerette tanítványait, aktívan részt vett a foglalkozásokon, nemcsak külső szemlélője volt, hanem törődött minden egyes tanítványának a lelkével. Fontosnak tartotta a nonverbális kommunikációt, ahogy az idézetben is elhangzik, legyen szó szemkontaktusról, mosolyról, érintésről. A foglalkozásokon résztvevők sosem azt érzik, hogy alárendelt szerepben vannak a foglalkozásvezetővel szemben, hanem hogy értük van, segíti őket a folyamatban.

A Kokas-kódex felvonultatja azokat az elveket, amelyek mentén a foglalkozásvezetőnek haladni kell azon az úton, amelyet Kokas Klára megalkotott. Az egyik ilyen a teljes figyelemmel való odafigyelés a másik irányába. A teljes figyelem a mai rohanó világban kincset ér, hiszen tudjuk, hogy amint kinyílik reggel a szemünk, máris bekapcsol egy határidőnapló, egy csengő a fejünkben, hogy a mai feladatokra emlékeztessen. Időre kell beérni az óvodába, iskolába, munkahelyünkre. A munkahelyen határidőket kell teljesíteni, az otthon melegeben pedig várnak az otthoni teendők, melyeket szintén nem végzi el helyettünk más. De hol marad a teljes figyelem? A világ felé, szeretteink, ismerőseink felé...?! A Kokas-foglalkozások egyik különlegessége, hogy a foglalkozáson részt vevő gyermek vagy felnőtt teljes figyelemben kell,

hogy részesüljön. Ne csak lássuk tanítványainkat, hanem meg is értsük őket. A foglalkozások keretén belül nemcsak az egymás iránti teljes figyelem kerül fókuszba, hanem a zene teljes figyelemmel való átélése. A mai világban szinte mindenhol zenei ingerekkel vagyunk körülvéve, legyen szó akár a bevásárlóközpontokról, orvosi rendelőről, autóinkról vagy otthonunkról, de vajmi keveset hallunk meg igazán a zenéből, ezért passzív hallgatókká válunk. A Kokas-foglalkozások egyik fő célja, hogy a résztvevők elsajátíthassák a zenemű teljes figyelemmel való átélését, melynek köszönhetően a bőrünk alá is bemászhat a zene, teljes átéléssel tudjuk átélni, értékelni az adott zeneművet. A passzív zene(hallgatás) sajnos már kisgyermekkortól elkezdődik, hiszen sokan háttérzajként üzemeltetik a televíziót otthonaikban, aminek nem az lesz a következménye, hogy a gyermek megtanulja feldolgozni az onnan származó ingereket, hanem „megsüketíti magát”, és próbálja a háttérzajokat kiszűrni, melynek következményeként a szülő utasításaira, hangjára sem fog automatikusan felfigyelni. A teljes figyelem tanulható, a Kokas-foglalkozásokon katartikus élmények, megélések tudnak ebből kikerekedni, és a foglalkozásvezető feladata, hogy segítse, vigye magával a jelenlevőket, hogy alkalomról alkalomra jobban tudjon elmerülni a zenemű, a vizuális megjelenítés világában.

Kokas Klára nagy hangsúlyt fordított a foglalkozásokon elhangzó zenei repertoárra. Úgy gondolta, hogy a hozzá látogatók a legjobbat érdemlik, és ez elvárás a jelenkori foglalkozásvezetők irányába is. Kokas Klára csak a komolyzenét és az autentikus népzénét engedte be a foglalkozásokra. Manapság az internetnek és a felgyorsult világnak köszönhetően bármilyen zenével tudunk találkozni. Ez a nagy szabadság nem minden esetben szerencsés, hiszen nem minden hallgató tudja kiszűrni, hogy milyen minőségű az a zenemű, nem minden szülő tudja helyesen eldönteni, hogy milyen zenét kínál fel gyermekének. A Kokas-foglalkozásokon komolyzenei művek és autentikus népzene van felkínálva a résztvevőknek. Kokas Klára számtalanszor járt külföldön, és nagyon sok helyi, autentikus népzénével ismerkedett meg, és az utazásain szerzett kincseket is szívesen vitte a foglalkozásokra. Szerencsések vagyunk, hiszen ezek a gyűjtemények megmaradtak, amelyekből a mai napig van lehetőség meríteni.

A következő elv, amelyet én is nagyon fontosnak tartok, hogy bizalmi légkör alakuljon ki a foglalkozáson. Fontos a pozitív megerősítés, a szeretet, az előítéletek kizárása. Pedagógusként nagyon fontosnak tartom, hogy dicsérjem a rám bízott gyermekeket. Figyelni kell viszont arra, hogy ne üres frázisokat puffogtassunk, mint például az „Ügyes vagy!”. Ezzel a sablonos, rövid mondattal nehéz azonosulni bárkinek is, mert egy részről megdicséjük az illetőt, de ha nem tesszük hozzá, hogy mégis miben ügyes, miben ért el fejlődést, az csak egy üres frázisként csapódhat le benne. A Kokas-foglalkozás fontos üzenete a pozitív megerősítés, soha nem hangozhat el olyan kijelentés, hogy például csúnya a képzőművészeti alkotás, vagy helytelen az ötlet, amely a dalos játék dramatizációja alatt születik. A foglalkozásokon a pozitív megerősítés, a szeretet, az egymás iránti tisztelet és elfogadás kéz a kézben járnak. Kokas Klára így nyilatkozott erről: „Soha nem kritizálok, nem hasonlítok össze, nem mérem őket másokhoz. Osztályzás nincsen, de még a gondolata sem merül föl annak, hogy egyikük alább való volna, mint a másik. Társakat rakok egymás mellé. Ez megteremti azt a légkört, amelyben a legmélyebb élményeikkel hozakodhatnak elő a gyerekek, ha akarnak” (L.D., 1993, 4).

Fontos, hogy a foglalkozásvezető felkészülve, átszellemülten érkezzen a foglalkozásra, legyen egy bizonyos keret, elképzelés, amelyre formálni szeretné az adott foglalkozást, viszont fontos, hogy rugalmas legyen, és alkalmazkodjon a légkörhöz, a hangulathoz. Ha a résztvevők közül valaki máshogy, kicsit eltérően gombolyítja a foglalkozás fonalát, akkor tudjon kapcsolódni, és lehetőség szerint belefoglalni a foglalkozás keretébe. Saját tapasztalatom a tanfolyamok során,

hogyan tanfolyamvezetőnk, Németh Anikó is nagyon sokszor állt rugalmasan csoportunk hangulatához, dinamikájához, tökéletesen szemléltetve ezt számunkra, a hallgatók számára.

3. kép: Közös alkotás a Liliom csoport haladó tanfolyamán
Forrás: A szerző archívuma

A Kokas-foglalkozások fontos jellemzője, hogy szabadságot nyújt a résztvevők számára, vagyis nincs meghatározva, hogy ki mivé lényegüljön át a zene befogadása során, vagy nincs meghatározva, hogy a vizuális megjelenítés során mit alkosson, viszont ahhoz, hogy mindenki bele tudja helyezni a saját szabadságát a foglalkozásba, és az ne ütközzön a többiek elképzelésével, a foglalkozásvezetőnek bizonyos határt kell szabnia, hogy a foglalkozás keretei és visszatérő elemei tiszteletben legyenek tartva.

A Kokas-foglalkozás részei

Az előbb említett keretesség, melynek betartása a foglalkozásvezető feladata, érvényes a Kokas-foglalkozás felépítésére is. A foglalkozásvezető tartja magát a foglalkozás részeinek betartásához, melyet Kokas Klára gondosan felépített. A Kokas-foglalkozás a következő részekből tevődik össze, amelyek minden foglalkozáson megjelennek, a foglalkozásvezetőn és a csoport összetételén és hangulatán múlik, hogy egy-egy rész mennyire van hangsúlyozva az adott foglalkozáson.

1. Köszöntő ének/névéneklés. A foglalkozás fontos része, hiszen a foglalkozásvezető itt adja meg a foglalkozás alaphangulatát. Teljes figyelemmel kell fordulni minden résztvevő irányába, aki jelenlétével megtisztelte a foglalkozást. Gyakori formája a névéneklés, minden egyes gyermeket a nevén szólítani, mellyel kifejezhetjük, hogy ő nem egy gyerek a tíz közül, hanem ő mint Sárika vagy Jancsika fontos részét képezi a foglalkozásnak. Személy szerint gyakran használok a névéneklést az énekkari próbák folyamán, a beéneklés alatt, éneklük saját vagy akár szomszédjuk nevét, de énekeljük már a legkedvesebb háziállatuk nevét is, melynek

köszönhetően nemcsak a hangszálakat énekelhetjük be, hanem megtudunk a társunkról egy újabb, addig nem ismert információt.

2. Dalos játék, amely során egy ismert vagy a jelenlévők számára kevésbé ismert népdallal, gyermekdallal vagy körjátékkal foglalkozunk, azt „dramatizáljuk”. A foglalkozásvezető feladata, hogy elindítsa a játékot, majd a jelenlévők saját érzéseik, kreativitásuk alapján gombolyíthatják tovább a történeteket. Ahogy az előbbieken már megfogalmazódott, a foglalkozásvezetőnek éber figyelemmel kell kísérnie a játékot, segíteni az esetleges elakadásokban, támogatni az ötleteket. A tanfolyam során rengeteg inspirációt, ötletet kaptunk, kipróbálhattunk annak érdekében, hogy a saját foglalkozásainkon minél sokszínűbben, kreatívabban lehessen felhasználni az ott megszerzett tudást és tapasztalatot. Fontos, hogy a dalos játék végére eljusson a társaság egy olyan pontra, ahonnan könnyen elérhető a foglalkozás egyik legkülönlegesebb és legfontosabb része, a csend megteremtése.

3. Lecsendesítés. A lecsendesítés hidat képez a dalos játék és a zene befogadása között. A dalos játékokra jellemző, hogy a jelenlévők elengedik magukat, kellőképpen ráhangolódnak a Kokas-foglalkozásra, viszont ahhoz, hogy a zenét teljes figyelemmel próbálják befogadni, meg kell teremteni hozzá a csendet, amely 10-12 életrevaló lurkónál nem is olyan könnyű feladat a játék heve után. Kokas Klára ragaszkodott rá, hogy a zene előtti csend megtörténjen, ne legyen zaj, pizsmogás, hiszen akkor nehezebb megteremteni a lehetőséget a teljes figyelem eléréséhez, ezért hangsúlyozza a lecsendesítés fontosságát, amely nélkül nem léphetünk át a foglalkozás következő szakaszába. Kokas Klára így nyilatkozik a csendről: „A csönd, ha elérem, mindig élő, elevenítő, sőt tápláló is, mint valami szőlőcukor vagy üde vadvirágméz. És annyi, hogy kanálszám osztogathatom, mégsem fogy. Óráimon a csöndemet osztogatom. A zene csak utána következik” (Kokas, 2002, 3).

4. Zene befogadása. Miután eluralkodott a csend a teremben, és helyet foglalnak a földön a résztvevők, elindul a zenemű befogadása. Feljebb már említést tettem róla, hogy Kokas Klára kizárólag a komolyzenét és az autentikus népzenezt vitte be a foglalkozásokra. A kiválasztott zeneművet legtöbbször csukott szemmel kezdik hallgatni a résztvevők, majd a mű többszöri meghallgatása következik. A foglalkozásvezető a lejátászások között instrukciókkal látja el a jelenlevőket, melyek segítségével szolgálnak ahhoz, hogy bármiféle érzés, átszellemülés indulhasson el. A pihent testhelyzetből a zene és az instrukciók hatására folyamatosan elkezdnek mozogni a jelenlevők. Legtöbbször apró, finom mozdulatok jellemzik ezeket a mozgásokat, és a többszöri meghallgatás után, ha a zene megkívánja, szabad tánc- és mozgáskompozíciók is kerekedhetnek a zene hatására. A résztvevő dönti el, hogy keres a kifejezéshez társakat, vagy egymagában szeretné átélni ezt az élményt. Az az izgalmas a szabad mozgásban, hogy nincs kötött, előre kitalált koreográfia, ki-ki a saját hangulatát, érzelmi állapotát viheti bele a mozgásába. A tanfolyamoknak köszönhetően számtalan saját élményt élhettem át, és csodás élményeim lettek általa. Szinte minden zeneművel sikerült azonosulnom, volt rá példa, hogy valamilyen állat bőrébe bújtam, máskor külső szemlélője voltam egy romantikus pár randevújának, de volt, hogy lágy szellő voltam. Azért is tartom kuriózumnak a Kokas-foglalkozást, mert a gyermeki fantázia még a felnőttek körében is szárnyra kaphat. Úgy gondolom, a felnőttek nehezebben tudnak elrugaszkodni a realitástól, viszont idővel ez tanulható, illetve a foglalkozáson résztvevő társainkkal való összeszokottság is segítség ebben. A gyermekek sokkal rugalmasabbak, könnyebben fantáziálnak, sokkal színesebb a képzelőerejük, olyan megoldások és átlényegülések jöhetnek létre, amelyekre nem is gondolnánk. Véleményem szerint ez a szabad mozgás és átszellemülés jelenti a foglalkozás csúcspontját, katarikus élménnyé tud kerekedni, ha érezzük, az adott zenemű a bőrünkig hatolt.

Amikor szabad mozgás közben társakra lelünk, és közösen mozgunk, közösen hozunk létre egy történetet a nonverbális kommunikáció eszközeivel, megismételhetetlen pillanatok születnek. Kokas Klára így nyilatkozik erről: „A szabadon születő, eleven, pezsdítő mozgások a gyerekek testén átvibráló zenéből fakadnak, mert akár egyedül táncolnak, akár társaikkal, egymást és önmagukat is új szépségekben fedezik fel. Mindehhez járul a mindennapjainkban oly ritka élmény, hogy rájuk, és csak rájuk figyelnek, osztatlanul. S a biztonság, hogy bármit hoznak létre, azt mások megbecsüléssel fogadják. Kompozícióik nem átlagos gyermekművek, amelyeket legfeljebb a jószándékú szülő vagy a pedagógus értékel, hanem csodálattal, őszinte érdeklődéssel fogadott friss alkotások” (Kokas, 1992, 41).

„Valakiből valakivé vagy valamivé átváltozni a mesében természetes. A gyerekek azért tudnak a zenével átváltozni, mert a mesét is élni tudják. Átváltozásainknak nincs mindig története, meséje. Ha lenne, akár a zenés dramatizálások közé is sorolhatnánk őket. Gyakran tárgyuk sincs” (Kokas, 2002, 6).

5. A zene befogadása után következnek a szólók. A foglalkozásvezető felkérhet 1-2 jelenlevőt, hogy ossza meg a többiekkel az élményeit, vagyis táncolja el az átváltozását. Természetesen senki sincs rá kötelezve, a szóló bemutatása önkéntes.

6. A szóló után jönnek a riportok, melyek során szóban el tudják mesélni, hogy mit szerettek volna átadni a mozgásnak köszönhetően. Érdekes, hogy nagyon sokszor teljesen kivehető a cselekmény, a történet a mozgásból. Számomra azok is érdekes pillanatok voltak, mikor többen „összetalálkoztak” a szabad mozgás közben, és együtt alkottak egy kerek egész történetet. A riport során kiderül, hogy a tagok miért szerettek volna kapcsolódni a másikhoz, milyen történetet élt át az egyik és a másik fél. Élvezettel szoktam hallgatni a riportokat, mivel legtöbbször ahányan vagyunk a csoportban, annyiféle történet kerekedik a zenemű hatására.

7. A szólók után újabb izgalmas rész következik, az élmények vizuális megjelenítése. A foglalkozásvezető minden foglalkozásra egy-egy képzőművészeti technikával készül, amely illik a hallott zeneműhöz, legyen szó színes ceruzáról, grafitceruzáról, vízfestékről vagy akár agyagról. A vizuális alkotáshoz nincs szükség kézügyességre, nem kell tudni szépen rajzolni, nincsenek elvárások, hogy minek és milyen arányban kell lenni a rajzlapon. Mindenki a saját élményeit, érzéseit viszi rajzlapra. Az alkotás közben újra elhangzik a zenemű, hogy újra előtörhessen a jelenlevőkből a szabad mozgás által már átélt élmény.

4. kép: I. Zengő Nyári Tábor
Forrás: A szerző archívuma

Kokas Klára így nyilatkozik a gyermekek alkotásairól: „Ha zenéhez és gyerekrajzhoz egyaránt értő elemzi, felfedezhet bennük az ihlető zenére utaló elemeket. [...] De inkább a gyerek lelkiállapota ez, amelyet a zene idéz elő. Sohasem azt kérem, hogy fesse le a zenét! Először mindig eltáncolja, sőt sokszor, s csak azután veszi kézbe az ecsetet, amikor már teljesen magába szívta a zenét” (Hollós, 1994, 1).

Az alkotás befejezése után lehetőség van bemutatni társainknak a végeredményt. Személy szerint soha nem tartottam magam tehetségesnek a képzőművészet területén, nem szívesen rajzoltam, a tanfolyam előtt is kétségeim voltak afelől, hogy a vizuális részt hogyan fogom teljesíteni. Itt is szembesülnöm kellett a kokasi elfogadással: soha nem éreztem szégyenérzetet, hogy kevésbé rajzolok jól, úgy éreztem mindig, hogy nem tökéletességre kell törekedni, hanem igyekezni megjeleníteni azokat az élményeket, impulzusokat, amelyet a zene indított el bennem. Szerettem ezeket az alkalmakat, rengeteget tanultam a képzőművészetről, az eszközök használatáról, hiszen Pállay József festőművész szívvel-lélekkel vezetett be minket a vizuális megjelenítés világába.

8. A vizuális megjelenítés után a foglalkozás záró akkordjai következnek, vagyis a búcsúének, melyet legtöbbször a földön, egy pislákoló mécsest körbeülve élünk át közösen. Fontos keretet

képez, lezárja a foglalkozást, és szimbolizálja az összetartozást, a közösen átélt percekét. Általában valamilyen megnyugtató, ismert dallal búcsúzunk, hogy mindenki bekapcsolódhasson, csodás lezárást, keretet adva a 60 perces foglalkozásnak.

Szerencsésnek tartom magam, hogy rátaláltam a Kokas-módszerre, hálás vagyok, hogy az alap- és haladó képzést is elvégezhettem Budapesten. Sajnálom, hogy Szlovákiában kevésbé ismert ez a különleges módszer/pedagógia. Számomra eddig ismeretlen ékkövének tartom a foglalkozásokat a magyar zenepedagógia keretén belül. 2024 nyarán nyári tábor szerveztem a Zengő Tanoda tagjainak (I. Zengő Nyári Tábor), ahol a hét folyamán több Kokas-foglalkozást tartottunk a táborozó gyermekeknek édesanyjammal. A gyerekek nagyon hamar ráhangolódtak a foglalkozásokra, életkortól függetlenül. Négyéves kislányom bátor kiállással mutatta be a gyerekek előtt szólóját, többen csatlakoztak hozzá. A vizuális megjelenítés által minden egyes alkotás egyedi és megismételhetetlen volt. Bízom benne, hogy a jövőben egy saját csoport elindításával sok-sok gyermeket tudok megajándékozni a Kokas-foglalkozás adta örömmel, szépséggel. Számomra a Kokas-foglalkozás szépsége és célja abban rejlik, hogy amíg egy énekkari próba célja az, hogy egy bizonyos repertoárt megtanulva azt egy idő után közönség előtt előadjuk, színpadra vigyük, addig a Kokas-foglalkozás esetében nem az előadás, a produktum a fontos, hanem a folyamat, vagyis hogy hétről hétre mit él át a gyermek a foglalkozások alatt. Ha kívánhatnék, minden iskolába Kokas Klára szellemiségével megáldott pedagógus jelenlétét kívánnám, aki valóban a gyermekek közé telepszik, hogy a szemükbe nézhessen.

5. kép: I. Zengő Nyári Tábor
Forrás: A szerző archívuma

Kokas Klára szavaival zárnám írásomat: „...és mégsem hiszek véglegesen semmiféle módszertanban. Csak a gyerekekben. Felfedező úton járok Gyerekországban, ösvényeimet mindenütt váratlan újdonságok jelzik. A zene-mesterség felcsillanó érdekességei olyanok, mintha kavicsokat válogatnánk a vizek partjainál: soha nem egyformák. A faágon kibújó levelek sem egyformák. És nincs két egyforma pipitér a pipitérekkel borított mezőn. Sohasem hagytam fel a gyerekek tanításával, felsőoktatásban való tanárságom évtizedei alatt sem. Csak a legfrissebb tapasztalataimnak hiszek, de a legfrissebbet is újból kipróbálom holnap. [...] Gyerekekből kell kibontanunk a titkos tudást, velük lehet megfejtenünk zene-befogadásunk nagy rejtélyét. Szerencsére szívesen kalauzolják figyelő felnőtteket, megajándékoznak minket bizalmukkal” (Kokas, 2000, 4).

Felhasznált irodalom

Furka Bea – Kocsis Melinda (szerk. 2007): *Öröm, bűvös égi szikra*. Multimédiás DVD-ROM tanításaimról. dr. Kokas Klára magánkiadása, Budapest. *Mások írták rólunk* alfejezet.

Hollós Máté (1994): *Művészszoba*. Kokas Klára szeretetvendégsége. Magyar Nemzet, 1994. április 9.

Kokas Klára (1998): *Öröm, bűvös égi szikra*. Kokas Klára magánkiadása (a belső borítón jelzett Akkord Zenei Kiadó helyett), Budapest.

L.D. (1993): A test csak közvetítője annak, ami a lélekben zajlik Kokas Klára zenepedagógus a vakok intézetében. Magyar Nemzet 1993. március 20. sz. In: Kokas Klára – Lájerné Vera – Furka Bea – Kocsis Melinda (szerk. 2007): *Öröm, bűvös égi szikra*.

Kokas Klára (2002a): *A deszka galaktikája*. Parlando, XLIV. évf. 5. szám 2–8.

Kokas Klára (1992): *A zene felemeli a kezeimet*. Budapest, Akadémiai Kiadó.

Kokas Klára (2002): *A deszka galaktikája*. Parlando, XLIV. évf. 5. szám 2–8.

Kokas Klára (2000): Gyerekekkel Kodály nyomában. In: Kokas Klára – Lájerné Vera – Furka Bea – Kocsis Melinda (2007, szerk.): *Öröm, bűvös égi szikra*. Multimédiás DVD-ROM tanításaimról. Dr. Kokas Klára magánkiadása, Budapest. *Gyűjtemény, Írásaim* fejezet.